ԳԱԺԵՆԵՐԻՆ
ՄԻԵՐԻՍ տար. 60 ղ. ոսկեղր.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 35 » »
ԱՐՏԱՀԱՄ. տրկ. 4 տոլար
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 2,50 »
ԻՐԱԳ ԵՒ ԳՐԱԿ. 1 Անգ. ոսկի
Տէր եւ Տնօրէն Հ. ՊԱԼԵԱՆ
ԶԵՌՔԻ ՀԱՏԸ 3,50 Ղրուշ

ԱԶԳԱԿ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
20
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
1929

«AZTAG»
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Gd. LIBAN
Directeur - Propriétaire
HAIG BALIAN

. ՏԱՐԻ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ — Թիւ 251

ԲԱԳԴԱԿԱՆ

ՄԵՐ ՄԻԱՄԻՏ ԴԻՒԱՆԱԳԷՏՆԵՐԸ

Ա.

Երկար տարիներու դէպքերը անվիճելիօրէն ցոյց տուին թէ՝ այլեւս հնարաւորութիւն չկայ միատեղ, կողք՝ կողքի ապրելու Թիւրքին հետ՝ միեւնոյն երկրին մէջ։ Այս իրականութիւնը բոլորովին մեր կամքէն անկախ է։ Մենք ինչ ալ ուզենք նշանակ չունի, անհերքելի իրողութիւնը այն է որ հայ ազգերը այլեւս այս աշխարհի վրայ իբրեւ կառավարող և տէր, չիրի կրնան իրար հետ ապրիլ։

Մանաւանդ այսօրուան Մուսթաֆա Քէմալի Թիւրքիան, իր որ պաշտօնական բերաններով անվարան կը յայտարարէ թէ՝ Թիւրքերուն է և բացի Թիւրք տարրէն ոչ մէկ օտար ոի կրնայ իրաւունքներ ունենալ Թիւրքիոյ մէջ։ Թիւրքիոյ օրուան ղեկավարները, որոնք ի լուր համայն աշխարհի ուրոյն ըրին Լօզանի դաշնագրի փոքրամասնութեանց իրաւունքներուն վերաբերող յօդուածները, ոչ մէկ վախ ունին հրապարակաւ յայտարարելու որ իրենց երկրին մէջ գտնուող բոլոր Թիւրք տարրերը պէտք է Թրքանան՝ Թիւրքիա մնալ կարենալու համար։

Ուրեմն շատ որոշ կերպով կը հասկցուի որ, Թիւրքիոյ զանազան մասերուն մէջ մնացող մեր վերջին բեկորները երկու տարբերակներու տակ կը գտնուին, եթէ որոշած են մնալ Թիւրքիա, նախ՝ պէտք է Թրքանան և բոլորովին մոռնան իրենց ազգութիւնն ու լեզուն, և երկրորդ՝ պէտք է աշխատին և շահին Թիւրք պաշտօնեաներու քսակին և հաճոյքին համար։ Առանց այս երկու պայմանները լրացնելու ոչէ հայ անկարելի է որ կարենայ Թիւրքիա մնալ։ և եթէ այսօր կերպով մը մոռցուած կամ անձնաշնորհուած է մնալ հոն, վաղը անպայման պիտի սկսի ուզել և պարտադրուիլ՝ ընդունելու համար այդ երկու ձեւերէն մէկը։

Մենք վստահ ենք որ ոչ մէկ հայ կը գտնուի որ Թրքանալու Թիւրքին ստորին քմահաճոյքին ենթարկուելու գաղափարին ոայլ։ ահա և վաստ։ մեր վերջին բեկորները խումբ խումբ եղած են Թափուիլ Սիւրիական սահմանները՝ Թշուառ և մերկ հագի մէջ։ Մեր այդ վերապրող տարաբաղդ հայրենակիցները, ցաւոտ կը բացատրեն այդ ողբերգական վիճակը որ ունին Թրքիա մնացող մեր դժբաղդ եղբայրները։ Վայրագ ժողովուրդը վաղճառուած վերջին շալիկն անգամ կողոպտելու իրենց հմանեներէն անդարձ հեռացող հայերու, որոնք այնքան հակայ զրաստութիւններ ձգած են իրենց երկրին մէջ։

Եւ դեռ մեր մէջ ազէա և միամիտ դիւանագէտներ կան, որոնք Թիւրք կառավարութեան կողմէ հայերու հանդէպ սկսած որ հալածանքը, հայերու քաղաքական ձգտումներուն կը վերագրեն։ Իսկապէս ծիծաղելի և հիւանդ մտայնութիւն։ Մուսթաֆա Քեմալի իշխանութիւնը իր ամենագլխաւոր սկզբունքներէն մէկն ըրած ոչ-Թիւրք տարրերու Թրքացումը, և իր այդ ընթացքին մէջ Թիւրք կառավարութիւնը ոչ միայն հայերուն Թշնամի կամ ոկառակորդ եղած է, այլ արդէնքներ յարուցած է և հալածած սեւ միւս տարրերը։ Յոյներ, լազեր, չերքէզներ, քիւրտեր և հրոմներ մէկի չափ անբաղձալի նկատուած և հետապնդուած են օրուան Թիւրք իշխանութեանց կողմէ։

Մեր միամիտ դիւանագէտները եթէ կը կարծեն որ Թիւրք կառավարութեան կողմէ հայերու հանդէպ սկսած այս նոր խակրութիւնը արդիւնքն է մեր հետեւած քաղաքականութեան կամ հեակայական ձգտումներուն, բացարձակապէս կը սխալին, որովհետեւ այսօր հայերը հակառակ իրենց կամքին, շատ հեռու են Թիւրքիան վնասելու կարողութենէն և այդ ուղղութեամբ ոեւէ գործունէութիւն ալ ստեղծելու անկարող։ Ինչ կասկած որ սրտով ու հոգիով կ'ատենք Թիւրքը և կը մնանք իր Թշնամին։ մենք ըսենք ոսենք Թիւրքը շատ լաւ գիտէ այս ճշմարտութիւնը և ոեւէ կեղծիք կը մնայ անզօր։ Ամբողջ ընդարձակածաւալ հայրենիք մը ունենք որ մեր սեփականութիւնն է, այսօր բոլորովին գատարկուած հայ բնակչութենէ և վերածուած աւերակ անապատի։ Հակառակ պետական իրաւունքներու և օրէնքներու ստորագրուած դաշնագրերու արամադրութեանց, Թիւրքիան դեռ կը շարունակէ իր ոնաբարման և կողոպտուին և կը հակառակի վերադարձնել մեզ մեր լքեալ գոյքերը։

Տխմարութեան հաւասար դատողութիւն մըն է, կարծել որ Թիւրքիա գտնուող մեր վերջին բեկորներուն հալածանքի պատառը արտասահմանի զաղթական հայութեան Թիւրքիոյ հանդէպ նուցած զգացումներն են։ Ուրեմն մեր այդ ժանուկ դիւանագէտները կ'ուզեն որ մենք սկսինք սրբացնե՞լ Թիւրքը և հրաժարի՞նք մեր բոլոր իրաւունքներէն։ Եթէ իրապէս կը գտնուին մեր մէջ հաներ, որոնք այդպէս կը մտածեն, ի՞նչ է անոնց և Թիւրք Թղթակցութեան մէջ միեւնոյն ձեւով կ'արտայայտուէր։

Եթէ մենք կը սիրենք մեր ժողովուրդը և նախանձախնդիր ենք ոնոր բարօրութեան, պէտք է աշխատինք և միջոցներ գտնենք Թիւրքիա մնացող մեր վերջին բեկորները ազատելու իրական մահէ մը։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՐՏԷԶԻ ԽՆԴԻՐԸ

(ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԻ ՄԸ ՍՈՒՐԻՒ)

Ներածութիւն.— Ս. Յակոբայ Վանուց վարչական եւ տնտեսական կեանքի համառօտ քաղուածքը.— Վանքի բարգաւաճումին եւ ընդհակառակը պարտէզու տակ մնալուն գլխաւոր պատճառները.— Շրջաբերականի մէջ յիշուած քուանճանիներու մասին հարցապնդումներ.— Պարտէզն ազատելու համար մեր Հարցիմը.

Եւ այսպէս պարտքը կ'սկսի ձիւնագնդակի պէս աճիլ որով և 1878ին կը գտնենք որ 30000 ոսկիի խոշոր պարտք մը գոյացած էր։ Այս պարտքը զոցելու համար, կեդրոնը մատանդութեան կ'ենթարկի, հանգանակութեան, նուիրատաւութեան, և այլն փորձերէ յետոյ, կ'որոշուի որ Ս. ոաջնորդարաններու միջոցաւ ամէն հայ անհատի 3 տարիի համար 3 ոսկան գան. հատաքուի, և այս գումարին 100ին 75ը յատկացուի Երուսաղէմի պարտքին։

Բայց տասի, բժշկապետ Ստեփան վարդ Ասլանեանը Երուսաղէմ կը զրկուի կեդրոնի կողմէ, որպէսզի ծախուց թեթեւացումի համար պէտքերը ի գործ դնէ։

Կեդրոնի որոշումով Եսայի պատրիարք Պոլիս կ'երթայ, 1882-ին, և հոն 81-82ի եկեմատոյցը (որ 35020 լիրա բաց ունէր) և 82-83ի նախահաշիւը կը ներկայացնէ։

Ս.աջնորդարաններու միջոցաւ գանձուելիք 3 գանեկանի տուրքի գանձումը ազգային և կառավարական արդիւնքներու քաղելով, Պոլսոյ մէջ կ'որոշուի յիշեալ տարբը զինուորական տուրքի վրայ բարդումով գանձել տալ և պարտքը զոցել։

Այս մեթոտը՝ որ Ազգին քսակէն 36000 ոսկի հանեց և Վանքի անտուկին 27000 ոսկի մոցուց, (մնացածը մնաց պատանդ կառավարութեան վրայ), չկրցաւ պարտքը զոցել, քանի որ որդը ներսէն էր, և դուրսէն ու ներսէն գոյացած հատոյթները եկեմատպեի հաշիւներուն մէջ կը կորսուէին։

Եսայի պատրիարքի մտնումէ և Յ. Վեհապետեան պատրիարքի գահակալութիւնով վանքը չկրցաւ զօրանալ. նկատելի է որ վանքին գահակալները առանց բացառութեան անչահագէտ և բարի մարդիկ կ'ըլլային և վանքը կը բարգաւաճէր, երբ սիմոնականները վարչէին, պտոկատարդու և անտերող յատկութիւններով օժտուած կ'ըլլային։ Եսայեանէս ձիչդ հակառակը կը պատահէր երբ Սիմոնականները հեղ, բարի ս միամիտ եղած ըլլային։ Այսպէս էր Եսայի պատրիարք. խիստ պարկեշտ, բարեհամբոյր և մաքուր նկարագրի տէր և սակայն վարչական կարողութենէ զուրկ։ Իր յաջորդին՝ Յարութիւն պատրիարքի օրով ալ վանքը չկրցաւ տնտեսական հաստատ կուտան մ'ունենալ. պատրիարքը իր ունեցած 20000 լիրան յատկացուց վանքի համար հաստատեր կալուածներ չմնալ տալու գործին, սակայն երբեք չկրցաւ խորհիլ որ օնախը որ իրմէ առաջ կազմուած էր և մեծ կշիռ ու ազդեցութիւն բռնած վանքի մէջ, կարող էր կըլանել ինչ որ կրնար. երեւակայեցէք եկեմատպետ մը, որ է նաեւ կալուածապետ, չինուածապետ, եւայլն. է նաեւ՝ Տնօրէն Ժողովոյ Ատենապետ՝ հովանաւորուած և՝ Լուսարարապետ, և՝ կ. Պոլսոյ փոխանորդ. հիմակ դիւրաւ կրնաք տեղեկանալ վանքի վիճակին։ Իրաց այս ընթացքին մէջ կեդրոնը ամենէն առաջ ներքին կանոնագիրը խնդրոյ նիւթ կ'ընէ։

Այս կանոնագիրը որ «1888ի կանոնագիրը» անուամբ կ'որոշուի, կը տրամադրէր որ տնօրէն Ժողովոյ անդամները վանքի մէջ պատասխանատու պաշտօններ չկարենան ընդունիլ, որպէսզի համարատուները երբեք չկարենան համարատուի պաշտօնն ալ ստանձնել։ Գլխաւոր կէտը որ կեդրոնը կ'ըզբաղեցնէր, ոչ այնչափ Աթոռի ներքին կառավարութիւնն էր, որքան անոր դրամական մատակարարութիւնը կարգաւորել, և առ այդ կեդրոնի հսկողութիւնը զօրացնել։ Առ այս անբաւական նկատեցին տարուէ տարի լրացած հաշուեկշիռներու և նախատեսուած եկեմատցոյցերու առաքումները, այլ առաջարկուեցաւ նոյն իսկ մատակարարութեանց ժամանակութիւնները Երուսաղէմն Պոլիս յղել և կեդրոնի մէջ ևս տեսակ մը ընել։

Կանոնագիրը՝ որ նախապէս 1886ին (վանքի միաբանութեան կողմէ կազմուած էր, 87ին Պոլիս զրկուած, և 88ին հաստատուած էր, սակայն և այնպէս իր եկեմատպետը հակառակ կանոնագրի 34րդ յօդուածի բացայայտ տրամադրութեանց 21 երկար տարիներ ինք իր եկեմատպետի, կալուածապետի, չինուածապետի եւայլն պաշտօնները վարեց, և թէ ալ տնօրէն ժողովոյ Ատենապետութիւնը պահեց, այս արալքը որքան մեծ զեղծումներու դուռ բացաւ, ազգը որքան յոգնեցուց, և որքան անվայել ընթացքներու տեղի տուաւ անոնց ժամանակութիւնները արդէն խոշոր հատոր մը կրնան գրաւել, մենք պիտի գտնանք միայն մի փոքր նմոյշը ներկայացնել մեր ընթերցողներուն։ Սակայն հոս թող ներուի ինձ յայտարարել որ՝ զեղծարարներէ ամէն զեղծումի տեղի տուող ամենամեծ պատասխանատուն էր Վեհապետեան. ինքն բլայով բարի և անչահախնդիր եկեղեցական մը, կը կարծէր որ, իր հովանաւորեալներն ալ այնքան բարի և անչահախնդիր անձնուրութիւններ են և երբեք չէր կրնար երեւակայել որ իր բարեմտութիւնը որքան սուղ պիտի նստէր, Աթոռի, Ազգի և նոյն իսկ իր անձին վրայ։ և երբ հաղիւ 13 տարի ետք խելամտեցաւ, արդէն իր տեղիանութիւնն ալ կորսուած էր և իր պաշտօնեաները կ'ըմբոստանային իր դէմ։

Զանոնք վրդ. Մաքսուտեան՝ որ առաջնակարգ եկեմատպետի համբաւը վայելած էր և ձեռնարկութեան պատարագէն զատ պատարագ չէր մատուցած, որ նոյն իսկ մեծ տներուն ալ եկեղեցի չէր երթար, Եսայի պատրիարքի վարչական տարկուութիւններէն քաջալերուած, ազատ համարձակ կը գործեր և միշտ հետամուտ էր կալուածոց ասուծախով, իբր թէ վանքը կը հարստացնէր։ Սակայն յաճախ յօդուտ իր անձին կը գործէր, գնուած կամ չինուած կալուածներէ նուազ հասութաբերները վանքին, իսկ լաւ հասոյթ բերողները իր անձին կը յատկացնէր։ Իր սխրագործութիւններու մէջ խիստ յիշատակելի է Երիքովի և Աղեքսանդրիոյ գնումներուն վաճառումը. այս վերջինը որ տարեւ ազգին 26000 ոսկի բերած էր, նոյն տարին ձեռքէ ձեռք անցնելով կրկին գնով վաճառուած է, և եթէ մինչև հիմակ մնացած ըլլար, անչուշտ առատապտակ կամ 20ապատիկը պիտի արժէր։

Կը յիշուի որ, Վահրամ վրդ. Ազարեան, որ նոյն միջոցին Աղեքսանդրիոյ տեսուչն էր, այս վաճառումի մէջնորդէի չանով չինած կալուածներուն հասոյթով, Աղեքսանդրիոյ մէջ հանդիսաւոր կեանք մ'անցուցած է, հրաժարելով միաբանութենէն։

Մաքսուտեան իր յախուռն ընթացքը այնքան յառաջ կը տանի որ խելքն և մտքէ չանցներ որ տոկոսով դրամ փոխ կ'առնէ, ուրիշ պանքայի մը նուազ տոկոսով կուտայ, անկից ալ եւս առնելու ըսելով, տոկոսէն և գրամագլխէն ալ մաս մը զեղչելով, եւս կ'առնէ և յունցաց պատրիարքարանը կուտայ. ասով ան երկու նրպատակ հետապնդած կ'ըլլար, նախ՝ ընդհանուրին աչքին փոշի ցանել՝ որ վանքը պարտք չունի, գրամ ունի. և երկրորդ՝ հրամանին տակ ամէն հաստատականութեան հանդէպ պարտատու գրամ ունենալ, քանզի պարտամուրհակները, պատրիարքի ստորագրութիւնը կը կրէին, մինչ ստացած մուրհակները ներկայացնողի (au porteur) վճարելի գրել տալով իր քով կը պահէ։

Վանքի պարտքը 1894ին բարձրացած էր 23748 լ. ոսկոսատոր, և 31268 լ. անտոկոս, գումար 55016 լ. օսմ., որ յետոյ բարձրացաւ 67995 լիրայի։ Իսկ 1900ին 19470 լիրա կը տեսնուի Աղեքսանդրիոյ և Երիքովի արտերուն վաճառումով վճարուած ըլլալով։

1903ին 35497 լիրա, իսկ 1904ին 32425 լիրա կը ներկայացուի։

Ս. Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

(Շար.)

ՏՕՔԹ. ՅՈՎՍԷՓ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
(1886 - 1929)

Ճիւնիէ, 17 Նոյեմբեր 1929

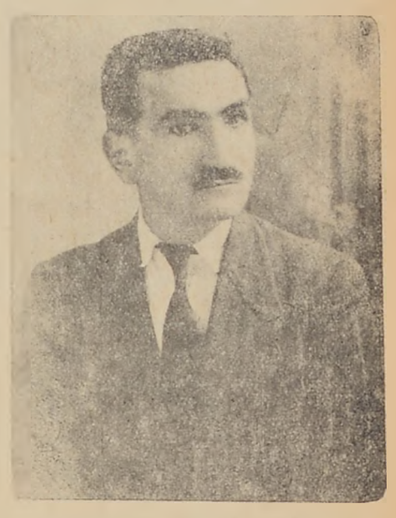

ՏՕՔԹ. ՅՈՎՍԷՓ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Երէկ կէս գիշերէն վերջ կորսընցրինք զժբաղդութիւնն ունեցանք մեր սիրելի Տօքթորը — Ճիւնիէի Բարութեան Կուռքը։ Անակնկալ տարութիւն մը, հինգշաբթի երեկոյին, ամենաեղեռնական ձեւերով քանի մը անգամներու փոխուած և սրտի ու բազկերակի անբաղդատելի տարութիւն. և...

Տկարութեան սկիզբէն կը վազեն Ճիւնիէի իր արուեստակիցներէն Տօքթորներ Ժորէֆ Մուավար և Ժորժ Պուէրի, որոնք իրենց կարելիէն աւելին իսկ կը փորձեն, սակայն հիւանդի վիճակը տակաւ տակաւ կը դառնայ մտահոգիչ և առաւոտեան կանուխէն Պէյրութէն կը հրաւիրուին Տօքթորներ Հայրապետեան, Դուլգարեան և Ճանեան, որոնք ևս փութալով Ճիւնիէ հարկ եղած խնամքները կը տանին, սակայն բոլոր բժիշկներուն աչքերէն ցաւանի էր իր մտահոգութիւն մը և անոնց դէմքերուն վրայ կը նշմարուէր յուսահատութեան սուր թափիծը. հարկ է ըսել որ ոչինչ չի խնայուեցաւ, եթէ մեր տարաբաղդ Տօքթորը գտնուէր եւրոպական ամենամեծ կեդրոն մը այս խնամքներէն աւելի՝ բան մը չէր կրնար ունենալ. պարտականութիւն է հոս հրապարակաւ յայտնել մեր հիացումը այն ազնիւ ոգիին համար որ ցոյց տուին Ճիւնիէի տեղացի բժիշկները մէկ բառով ըսեմ, եթէ կարելի ըլլար իրենց արիւնով փրկել մեր Յովսէփը, անոնք պատրաստ էին այդ զոհաբերութեան։

Ուրբաթ կէսօրէն վերջ նոպան ալ աւելի սաստկացաւ և տեւեց մինչև ուշ տուն, տրուած մի քանի զօրացուցիչ ասեղները գինք խաղաղեցուցին մի քիչ և քաջ տեղեակ իր վիճակին, խնդրեց տեսնել Պէյրութէն Տիկ. Էլիզ Պետրոսեանն (իր ողբացեալ եղբօր այրին) իր գաւակներով և Տիկ. Տօքթ. Հայրապետեանն ու իր փոքրիկ Ալիսը. կամքը կատարուեցաւ, բոլորը համբուրեց և բաւ «այ կրնամ մեռնիլ, մէկ փափաքս մնաց, Վեհանոյշն ու Ստեփանը, Դամասկոս են՝ չգիտի կրնամ տեսնել»։ հաղիւ խօսքը աւարտած, արդէն նորապրսակ ամբոյր խենթի պէս սենեակէն ներս նետուեցան, գտնելք ևս տեսաւ ու գոհացաւ (Տիկ. Վեհանոյշ իր միւս ողբացեալ եղբօր որբուհին է որ անցեալ կիրակի օր պսակուած էր Պ. Ստեփան Ապրպալեանի հետ)։

Նոպաներ իրար յաջորդեցին և առտուան ժամը 3ին աւանդեց իր հոգին։

Յուղարկաւորներու թափորը ժամը 3ին հասաւ Պէյրութ Ս. Նշան եկեղեցին, ուր կ'սպասէին բարեկամ ու ծանօթներ. եկեղեցական արարողութեան նախագահեց Լիբանանի թեմի կաթ. փոխանորդ Գեր. Տ. Եղիշէ Արքեպիսկ. Կարօեան. արարողութեան աւարտումն թափորը առաւ կերեզմանի ճամբան։

Գերեզմանոցի մէջ Պ. Խորէն Երէցեան յուզուած դամբանական մը խօսեցաւ, ինչպէս նաեւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Քէլէկեան-Սիսուան որբանոցի տնօրէն Տիար Ղ. Ղպլիկեան եկեղեցւոյ մէջ։

Ծաղկեպսակներ զրկած էին, Ատանայի Հայրենակցական Միութիւնը, Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ճիւնիէի և Պէյրութի Կոմիտէները, Ս. Դ. Հնչակեան տեղ. մասնաճիւղը, Ճիւնիէի Հայ Ազգ. Միացեալ Վարժարանը, Լուսաւորչական վարժարանը և շատ մը ազգական ու ծանօթներ։ Հարիւրէ աւելի հայ և տեղացի բարեկամներ ընկերակցեր էին Ճիւնիէն-Պէյրութ։

*
* *

Տօքթ. Յովսէփ Պետրոսեան ծնած է Ատանա 1886ին, նախնական ուսումն ստացած տեղւոյն Հայ Ազգային Աբգարեան վարժարանը, նոյն ու Ստեփանը, Դամասկոս են՝ չգիտի կրնամ տեսնել»։ հաղիւ խօսքը աւարտած, արդէն նորապրսակ ամբոյր խենթի պէս սենեակէն ներս նետուեցան, գտնելք ևս տեսաւ ու գոհացաւ (Տիկ. Վեհանոյշ իր միւս ողբացեալ եղբօր որբուհին է որ անցեալ կիրակի օր պսակուած էր Պ. Ստեփան Ապրպալեանի հետ)։

Նոպաներ իրար յաջորդեցին և առտուան ժամը 3ին աւանդեց իր հոգին։

Յուղարկաւորներու թափորը ժամը 3ին հասաւ Պէյրութ Ս. Նշան եկեղեցին, ուր կ'սպասէին բարեկամ ու ծանօթներ. եկեղեցական արարողութեան նախագահեց Լիբանանի թեմի կաթ. փոխանորդ Գեր. Տ. Եղիշէ Արքեպիսկ. Կարօեան. արարողութեան աւարտումն թափորը առաւ կերեզմանի ճամբան։

Գերեզմանոցի մէջ Պ. Խորէն Երէցեան յուզուած դամբանական մը խօսեցաւ, ինչպէս նաեւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Քէլէկեան-Սիսուան որբանոցի տնօրէն Տիար Ղ. Ղպլիկեան եկեղեցւոյ մէջ։

Ծաղկեպսակներ զրկած էին, Ատանայի Հայրենակցական Միութիւնը, Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ճիւնիէի և Պէյրութի Կոմիտէները, Ս. Դ. Հնչակեան տեղ. մասնաճիւղը, Ճիւնիէի Հայ Ազգ. Միացեալ Վարժարանը, Լուսաւորչական վարժարանը և շատ մը ազգական ու ծանօթներ։ Հարիւրէ աւելի հայ և տեղացի բարեկամներ ընկերակցեր էին Ճիւնիէն-Պէյրութ։

*
* *

Տօքթ. Յովսէփ Պետրոսեան ծնած է Ատանա 1886ին, նախնական ուսումն ստացած տեղւոյն Հայ Ազգային Աբգարեան վարժարանը,

երկրորդական կրթութիւնը Թէրզեան գոլէճը և օսմ. կառավարութեան եօթնամեայ լիսէն, երկուքէն ալ վկայուած։ 1912ին կը մտնէ Դամասկոսի բժշ. վարժարանը երկու տարի հոն ուսումը շարունակելէ վերջ կը ծագի համաշխարհային պատերազմը, որու միջոցին երկու տարի, որպէս բժիշկի օգնական ծառայած է Օսմանիէի, Հնան Պէյլիի և Մամուրայի գնդ. հիւանդանոցներուն մէջ, իր հնարին չաւ մը հայ հիւանդներ տեսած են գուրդուրան խնամքը և տեսնելէ չատեր այսօր կը դանուին հոս և կը պատմեն իր ազգասիրական անվեհեր գործունէութիւնը մինչև իսկ հայկ. սարսափներու այդ դժնեայ օրերուն։

1916 Հոկտ.ին կառավարութեան կողմէ կը զրկուի Պէյրութի բժշ. օսմ. վարժարանը։

1919ի զինադադարի նախօրեակին Առանայի հայ. որբանոցին տրնօրէն կը կարգուի, քիչ ատեն չարունակելէ վերջ, ուսումը աւարտելու համար կը մտնէ Պոլսոյ օսմ. բժշկ. վարժարանը, ուրկէ կը վերկայուի 1920ի վերջերը։

1921ի ամառը 1ուկէս ամիս Կիպրոս մնալէ յետոյ կը դառնայ իր ծննդավայրը Առանա և երկու ամիս մնալէ յետոյ կը հաստատուի Ճիւնիէ, Կիլիկիոյ պարպումին հետևանքով։ Հոս կ'սկսի իր հասարակական լայն գործունէութեան, դաւանանքով անկախ էր, չէր պատկանած ոչ մէկ կուսակցութեան, կատաղի ազգայնական էր և անկէ իր համակրանքը Դաշնակցութեան։ Դժբաղդաբար կարդ մը տգէտ մարդիկ չի կրցան գնահատել անոր արժէքը, որոնց բոլորին մատուցած էր անպէս ծառայութիւններ, սակայն փոխարէն ստացած միշտ անոնց դեռնիկ վայնասունը, այս առթիւ մենք կ'անդրադառնանք տարբեր ատեն։

1926ին ժողովրդական համակրանքի ջախջախիչ ցոյցով մը ընտրուեցաւ Լիբանանի Գաւ. ժողովի Բէյրվանի չրջանի ներսիսեան։

3 տարիներուն զրեթէ ոչինչ վարձատրութեամբ խնամած է Ճիւնիէի որբանոցի 365 որբ-որբուհիները, որոնց հանդէպ կը տածէր օրինակելի զորով, որ պատկերացնել անկարելի է։

Իւր կեանքը եղած է տէրվիշի մը կեանք. զրամը ոչ մէկ ատեն եղած է իրեն համար նպատակ, անկաշառ գործիչ. գէպքերու և դէմքերու վերլուծումին մէջ կատարեալ խղճամիտ, լուրջ գատող մը և ամէն մի քայլին անվերապահ ազգասէր։ Կը սիրեր հայ ժողովուրդը և միշտ կը խորհէր կրցածին չափ օգտակար ըլլալ։ Կը խորհէր յառաջանական ու կուսակցական պայքարներէ։

Յարգանք իր ազնիւ յիշատակին։

Հանգիստ ածիւններուն։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՔԷՄԱԼԱԿ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՀԵՌԱՑՆԷ ԲՈԼՈՐ ՀԱՅԵՐԸ

ՇԱՐԻՒՐԱՒՈՐՆԵՐ Կ'ՍՊԱՍԷՆ ԽԱՐԲԵՐԴԻ ՄԷՋ

Անցած շաբաթ Բալուի շրջանէն 25 ընտանիք ևս Հալէպ հասած են կառախումբով։

Եկողները կը պատմեն թէ գիւղական աշխատութեան միջոցին յանկարծ ոստիկան զինուորներ երևնալով հրամայեցին ամէն ինչ ձգելով հեռանալ օրը քաղաքին կեդրոնը մեկնիլ։ Հազիւ ժամանակ ունեցան տնական գոյքերը ոչինչ գնով ծախել և հեռանալ գիւղէն։

Բաղաքին կեդրոնը դալէ վերջ, տարագրեալներէն դանձեցին պետական բոլոր տուրքերը և ապա թոյլ տուին մեկնիլ Սիւրիա։ Կաղերը և ցորենի մթերանոցները ամբողջովին գրաւուեցան պետութեան կողմէ։

Ասոնք կ'ըսեն թէ Խարբերդի մէջ հարիւրաւորներ կ'սպասեն անցագրային գործողութիւններու աւարտումին, որպէսզի անոնք ալ Սիւրիա ապաստանին։

Բոլոր հասնողներն ալ համասան կողոպտուած են և թշուառ վիճակի մէջ։

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՆՈՐ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ — ԲԱՐԶՐԱԳՈՅՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԷ

Հեղ. Հ. եւ Զ. ԱՍԱՏՈՒՐ

Աշխատակցութեամբ խումբ մը ուսուցիչներու.
Կ. Պոլիս, 1929

Այս տեսակէտով աւելի բախտաւոր եղաւ Բարձրագոյն Թանգարանի Գ. տպագրութիւնը, որ յիշատակուած խճողումներէն կարևոր մաս մը զանց առնուած է։ Ամէն ինչ մէկ հատորով տալու փորձը անխուսափելի սայթաքումներու տարած է գրքին հեղինակները։ Բարձրագոյն նախակրթարանի մը աւարտական կարգին տրուելիք այս գաղտագրքին 22րդ էջին վրայ կը խօսուի կրթագրի գործածութեան մասին, մինչև նախակրթարանի մը մէջին Ա. Բ. կարգերուն մէջ վերջ դած պէտք է ըլլայ քերականութեան այս գլուխը, բարձրագոյն դասարաններու մէջ հայերէն լեզուի լրացուցիչ հրահանգներու բաժինը կարեւոր անցնելու համար։ Մնաց որ մտնկավարժութեան մէջ դասագիրք մը ինքնին ամէն ինչ չէ, ան կը լրացնէ ապուն ամբողջական դասաւորակութեան նուիրուած ուսուցման այս կամ այն ճիւղին մէկ մասը, որուն համար, նախակրթութեան յատկացուած հինգ-վեց տարիներու ընթացքին յաճախ ժամերու արժէքը պէտք է դառնայ լուրջ ուշադրութեան առարկայ։ Արդ, սխալ պիտի ըլլար գրական առաջնակարգ նշանակութիւն մը ներկայացնող հատուածի մը կողքին, —որուն դեղարուեստական ու բարոյական գնահատութիւնը որոշ պատրաստութիւն մը կ'ենթադրէ— պարզապէս արդէն իսկ իրագործուած ծանօթութիւններու վերատեսութիւնը, աւելորդ ժամավաճառութեան մատնելով աշակերտը։ Սիսթէմն ու ներդաշնակութիւնը օրէնք պէտք է նկատել գոլրոցէն ներս, դասերու համար։ դասագրքի մը հեղինակը դպրոցական ծրագրին այդ ներքին յարակցութիւնները աչքի առջև պէտք է ունենայ իր գործին պատրաստութեանը պահուն։

Այս տեսակէտով աւելորդ կը նկատենք նաև չարք մը հանելուկներու ներկայութիւնը, որոնք մտքի չոյլ մարզանք մը կ'ենթադրին — երբ աշակերտին, կեանքէն պարտադրուած, այնքան առանց ու հիմնական խնդիրներ կան ուսուցանելիք։

Գրքին 64րդ էջին վրայ «Հանրօգուտ գիտեր» խորագրին տակ զետեղուած են. շանթարգել, հնոռագիր, անթել հեռագիր, ծաղկոսի դեմ պատուաստ և այն բառերը. և սակը սա հարցումը. «Ցեսագայ ցուցակին մէջէն գտնել վերոգրեալ գիւտերուն հեղինակները»։ Ու իրարու հետէ չարուած են էջէ ալբայ, Էտիսոն, Բասթէօր, Ճէնոնէր ևն անունները։ վերջնթեր չարքին մէջ գրուած է Ֆրանքլինը, որ, ինչպէս գիտենք, չանթարկելի հեղինակն է. զանց առնուած են Գլօտ Շաբի, Ուէթմէօնի և Մարսի անունները, որոնք հաւասարապէս աշխատած են հեռագրի գիւտին համար։ Անթել հեռագրի յիշատակութիւնը կայ, առանց Պրանլիի անունին, զոր ֆրանսացիք անթելի հեղինակը կ'ընդունին՝ Մարգոնին (ցանկին մէջ առնուած) անթելի կատարելագործման համար աշխատող մը նկատելով։ Բայց այս ճշտումները չատ հեռուներ պիտի տանէին մեզ, առանց զոյգն չափով մը նպաստելու հայ աշակերտներու հայերէն սորվելու ճիգին. եթէ յիշուած գիւտերու հեղինակները ծանօթ չեն աշակերտին՝ առաւելագոյն պարգային ան գիտական դրքերու հետախուզութեան պիտի ելլէ, որ ժամավաճառութեան համազօր աշխատանք մը պէտք է նկատել, որովհետև ճշմարիտ ուսուցման նպատակը աշակերտին միտքը պարզ ծանօթութիւններով խճողել չէ, այլ անոր ամէն ինչ իւրացնել տալը։ Նախընտրելի է որ տղան գիտնայ լուսանկարչութեան պարզ սկզբունքները, քան հեղինակին՝ Նիէպի անունը։ Բառախաղերու համարժէք գրքին ա-ւելորդ այս մասերը մեզի վուգան ութսունական թուականներու. Առքանաղի «ՈՆ եւ Դրականութիւն» հատորներուն նուիրագործած սխալներէն, փոյթ չէ որ մեր սրբոյն հրատարակուած օտար քերականութիւններ իսկ քալած բլլան խարխլած այդ գետիններէն։

Լեզուի ընդհանուր զարգացման ոչ մէկ կերպով չնպաստող այս բաժինները կարելի էր փոխարինել, օրինակ, կամ մը բառերու համար տրուած սահմաններու նոր ճշտումներով. այսպէս, կ'ըսուի. (էջ 28)

Կոկորդիլոսը կ'աշխարհ. ճիշ է. բայց աշխարել կը գործածուի նաև մարդոց համար. «Եւ ինքեանք անդրէն զարձեալ վայելք, և ճչօք, և ողբովք, և ամենայն երկիրն մոզովեալ աշխարհին զմեռաւորն»։ Ագաթանգեղոս (էջ 10)։

Նոր Թանգարանի նոյն էջին վրայ գրուած է.

Շուկը կը հաշէ — ու. գրքի եռեւի վրիպակը չունի բայլն սրբագրութիւնը։ Հաչել, Հ ով՝ կը նշանակէ. հառաչել, փափաքիլ. հաՀՀել՝ Հ ով՝ կաղկանձել։

Վրիպակներու այս չարքը թէպետ քիչ, բայց դասագրքի մը մէջ աչքի կը զարնէ. (էջ 64) այբուբեն, միևնոյն տողին վրայ երկու անգամ է ով գրուած է. (էջ 193) Փոլ Վէրլէն մեռած 1844, պիտի ըլլայ 1896 եայլն։

Լեզուի միօրինակութիւնը պահուած է բացառիկ ջանքերով. աշխարհաբար արդի հայերէնը արդէն գրաղէտ ամոլին մատնաւոր խնամքին առարկայ դարձած էր — և սակայն գոն ուրեք գրաբար հոլովներ զլուխ կը ցցեն, հիւրընկալուած կտորներու մէջ.

«Ուստի իր սիրական ունակութիւնը եղած էր նշանաւոր անձանց հետ մտերմական տեսակցութեանց, հաղուագիւտ քաջագործութեանց, անձնական տարօրինակ փորձառութեանց պատմութիւններ յօրինել և զանոնք կրկնել սկսու ձախ, ի դիպս եւ յանդիպս, այլոց ուշադրութիւնը հրաւիրելու»։ (էջ 225 Բրօֆ. Ա. Տէր Յակոբեանի յօդուածէն)։

* * *

Լոյսին ձգուած այս մէկ քանի կէտերուն մօտ Նոր Թանգարանը ունի անուրանալի առաւելութիւններ ալ, որոնցմէ առաջին՝ ընտիր լեզուն, մասնաւորաբար թարգմանութեանց մէջ։ Այսպէս Դալլին Մահը Տիկ. Զապէլ Աստուրի ի՛ր իսկ թարգմանութիւնը, փոքրիկ պլուխ-գործոց մըն է։ Հայ գրականութիւնը իբր արձակ թարգմանած էր Վինէի այդ հռչակաւոր քանաստեղծութիւնը, Տիկ. Աստուր իր քնարական լեզուին քաղցրութեամբ կ'օծէ զայն։

Երկրորդ՝ չարագրութեան նիւթերը, որոնք կրնան օգտակար դառնալ մշակումով ու ընդլայնումներով։

Երրորդ՝ Բառացուցակը, որ դասագրքին ետեւը զետեղելով կ'ազատէ աշակերտը անձիկ որուններու գաղտնի ինքնամղումէն, որ անխուսափելի կը դառնայ ամէն անգամ երբ դասի մը բառերը կը հարցուին աշակերտներու։

Իր պարունակած չատ մը ընտիր կտորներուն համար Նոր Թանգարանը իրը գրական ծաղկաքաղ մը կ'արժէ ունենալ։ Զայն իրը դասագիրք գործածելու պարապն կաշկանդումի մը պարտադրութիւնը չի գներ ուսուցչին վրայ, որ միշտ ալ, դասաղրքերու կողքին իր կենդանի խօսքին հմայքը պէտք է պահէ։

«Տարակոյս չկայ թէ գիտակից ձեռքերու մէջ, այս դասագիրքը կրնայ օգտակար գործիք մը ըլլալ, եթէ դասախօսները ուսումնասիրեն զայն նախապէս եւ իւրանանչիւր հատուածի կամ օրենքի ենթադրել պահուն, փոյթ տանին տուեալներուն վրայ՝ աւելցնելու նաեւ իրենց փորձառութեան եւ հմտութեայ դասերը», կ'ըսուի ներկայ հրատարակութեան յառաջաբանին մէջ. թելադրանք, որուն կը հաւատանք և՛ մենք։

Վ. ԴԷՈՐԳԵԱՆ

(3) (Վ.Հրջ)

ՎՐԻՊԱԿ. Այս գրախօսականին Ա. մասին մէջ Մեղրագէտ՝ ուղղել Մեղրագետ։

ՏՕՔԹ. ՅՈՎՍԷՓ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Ճիւնիէյի հայութեան ամենասիրելի եւ ամենաալուրջ դէմքն է ան, որ անհետացաւ 15-16 դիչերին այնքան վաղաժամու անսպասելի մահով մը, երեսուն չորս ժամերու անակնկալ... անհասկնալի, միանգամայն դաժան հիւանդութենէ մը վերջ... իր արուեստակից հայ և տեղացի բժիշկներու բոլոր ջանքերը մեռցին տարդիւն..., սիրոյր կեցաւ բմբռնած դիտութեան դէմ, իսկ իր անարին վերև հսկող սիրելիներէն, Տօքթ. Հայրապետեան մեաց երկար ժամեր արցունքոտ աչքերով զինադադարուած այն մարտին մէջ որը մղելու կոչուած էր ազատելու կեանք մը՝ որ հազարներ փրկած էր հրեշտակային քաղցրութիւնով մը և աստուածավայել կիսատութիւնով...

Իսկ՝ իմ դրիչը տկար է, ծայրն ալ ջախջախուած, իմ ջան եղբայր, պատմելու քո բարեմասնութիւնները և ճանչցնելու քեզ քո սիրած և իրենց համար ապլած ազգակիցներուդ. բա՞ւ է ըսել արդեօք Պ. Եղեգեանի հետ որ դուն իսկական մարդ մըն էիր, ո՛չ կ'ըսեմ, դուն իսկական հա՛յ մարդն էիր։

Այս անիծեալ ժամանակներուն երբ գրեթէ անկար կ'ըլլանք գտնելու ազնիւ նկարագրի տէր մարդիկ, գո՛ն իմ հաւատի սիրն ընկեր, մարմնացումն էիր քաղաքացիական արիութեան, չաղխուած անչիչաջարութեան և բարիքի խմորով, որ թրջուած էր վեհանձնութեան ու զոհաբերութեան ամենաբարձր նեկտարով...

Եւ դուն ճանչցուեցար չատ քիչերէն, քո սրտի անտրագոյն աչքերու զգացումները մնացին terra-incognita չատ չատերուն համար, օտարներ, որոնք քեզ աւելի լաւ հակցան քան քու հարազատներէն ոմանք, աւելին յարգանքին ամենամեծը, որով երբեք պատուուած ըլլայ ոչ թէ գաղթական հայ մը, այլ ուեէ օտար մը Բէյրվանի չրջանին. ողբաց ողջ գիւղը և գեռ որսեր կան որ կը մնան, իսկ առաւօտեան՝ ճիւնիէյի տեղացին որոչեց, պաքէ՛ իրեն, որ մինչև իր սահմանէն հեռացումը քո դագաղին, դուն իրենն էիր և հետևաբար ո՛չ մէկ հայ ձեռք պիտի մօտենար քեզի, անցքի պղտոտային բոլոր խանութները փակուած, աչքերնին գետին, սրտերնին արիւնոտ, չտեսնուած բաղմութեան մը մէջ. գո՛ւն սիրելի Յովսէփ, տուիր վերջին հրաժեշտդ, քո «անուշիկ Ճիւնիէյին» տեղացի երիտասարդութեան ձեռքերուն վրայ, չրջապատուած մեր հիւրընկալ ժողովրդի ազնուագոյն զաւակներէն։— Տասը տարբուան մեր գաղթականի կեանքի տեսութեան ես առաջին անգամ տեսայ, որ ոչ թէ միայն օտար ժողովուրդը այլ իր եկեղեցին ևս կը սգար քաղաքին սիրուած զաւակը— չատ քիչ է պատահած որ աչխարհիկ ու եկեղեցական հայեցողութիւնները միանան տեղ մը. մանաւանդ երբ խնդրոյ առարկան այլացեղ ու այլադաւան մէկն է...

Է՛հ... ալ չպիտի տեսնենք զիրար, իրա՛ւ. ալ խոսո՛ւ լսեցիր, անհաւատալի է, հակառակ բժիշկներու յուսահատութեան և քու համոզման թէ դիչերը չի պիտի լուսնար քեզ համար, մենք հաւատացինք միամտօրէն որ դուն պիտի ապրիս. սակայն գիտութեան միտքը անզօր երբ մնաց, զգացումի սրտին բաժին ինկաւ արիւն թափել ու մեր կուրնալիք աչքերուն ալ ագի արցունք, որոնցմով պիտի դանք միչտ թրջել հողակոյտդ, մինչև որ հոն դուրս գան ծաղիկներ, քո սիրած ծաղիկները, որոնց պիտի ունենան քո հոտը, ան այսօր մենք պիտի ցանենք զանոնք քեզ համար եղբայրական ապաստանի մեր սրտի ածուներուն մէջ. մեր անծայր կարօտին ու խօլական տարփանքին տապովը պիտի ուռճացնենք ու պիտի ցողենք զանոնք մեր առօրեայ արցունքներով նամչտ, պիտի չարուանակենք այսպէս, մինչև որ լուսնին զարիր գերեզմանները զգոտրիկ ապրիմ-մեռնիմները, այն ատեն կրկին կուգամ ես, այն բոլորին կողմէ որոնց փոխանորդաբար համբուրեցիր զիս այնքա՛ն յուզումով... հատիկ մը վերցնել այդ սիլանիչ ծաղիկներէն և կ'սկսիմ իրար եռեւէ թերթել մէկ մէկ. վստահ եմ որ վերջին թերթին հետ պիտի փսփսաս ինձ ժպիտով մը եղբայրական՝ «կ'սպրիմ»...

Դուն կապրիս այնքան ատեն որքան առաքինութիւնները կը զանազանուին մոլութիւններէն, դուն կը մնաս մեր աչքին՝ մարմնացումը ազգայնական մաքուր գաղափարին, դուն ողջ կը մնաս, իմ ա՛զիզ սբրատակից, այնքան՝ որքան հա՛յ միտքը կը դառնցէ հայ հայրենիքը. վստահ և անվարան կ'երդնուինք քո պաչտելի հողակոյտին առջև որ պիտի հեռուինք քայլերուդ և շարունակենք այն գործը որ սկսար և որուն համար այնքան տանջուեցար և... գուցէ մեռար այդ պատճառով...։

Երթա՛ս բարեաւ իմ լոյսիս և յոյսիս ընկեր. հոգդ թեթև գայ վրադ։

ՅՈՎՍԷՓ

ՀԱՅՐԻԿԻՆ ԱԶԳԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսացի չատ նշանաւոր անձնաւորութիւն մը ըսած է թէ «Ֆրանսա 50 տարուան մէջ պիտի կորսնցնէ իր բնիկ ժողովուրդին մէկ քառորդը, իսկ մէկ դարու մէջ աւելի քան կէսը»։ Այս կորուստը յառաջ կուգայ որդեծնութեան պէմ մղուած այն տխուր փրոփականտէն, որ այլևս յայտնի է ամէնուն, և այդ քաղաքացիական ազգակործան սովորութիւնը ծաւալեցաւ Ֆրանսայի գրացի ազգերուն մէջ։ Ազնուականութիւն համարուեցաւ մէկ կամ երկու կամ բնաւ զաւակ չունենալ. ամոլ ամուսնութիւնը կ'ամբարդնէր ի դադարիրթ ազգերը։ Մենք հայերս, մանաւանդ Պոլսեցիները ազնուապետական հովերառնող վսեմափայլ ծնողքները՝ ֆրանսական այդ տխմար ամբութեան հետևեցան։ Խրիմեան Հայրիկ երբեմն ատեն Պոլիս մնալով, ականատես կ'ըլլար այդ ազգակործան մոլութեան. և քանանաբար երբ Տարօնի մէջ գիւղէ գիւղ այցելած ատեն, նահապետական հայ ընտանիքի խոնարհ յարկին տակ կը տեսնէր 32 օրօրոցներու ճօճը, հոն կը գտնէր ազգասիրութեան ապրիւրը, այդ օրօրոցներուն վրայ կը սաղմոսէր իր օրհնած ազգասիրութիւնը, իր գիժաց շարուած հարսերուն և փեսաներուն դառնալով, կ'ըսէր, «Անեցէք եւ բազմացարուք, լցէք երկիր եւ տիրեցէք ցմա»։... Խրիմեան այդ մշակներու յարկէն չի հեռացած, կ'երթայ կը գտնայ այդ նահապետական դերդաստանին ծերունի տանուտէրը և եօթը համբոյր կը գրոչմէ անոր ճակտին։ Երկրին, իր հայրենիքին տէր ելլալու և տիրելու համար ազգասիրութիւն պէտք է։ Ցնասէր չեն ամուսինները որոնք չեն սիրեր զաւակ ունենալ։ Ազգասէր չեն ամուսինները որոնք ազգին զաւակներ չեն տար։ Ընտանիքը քաղաքակրթութեան օրօրոցն է, բայց եթէ այդ օրօրոցին մէջ զաւակ չրկայ, ինչպէս քաղաքակրթութիւնը առաջ կ'երթայ...

* * *

Ազգասէրը ամէն կնով անձնուիրաբար կը կապուի իր երկրին, իր արտին, իր զուարթնին, իր հայրենիքին վարդին և խաչին։

Հայոց Հայրիկը ամէն ատեն, անդադար ազգասիրութիւն քարոզած է, ազգասիրութեան օրինակ տուած է։ Տառապանքի և հալածանքի ատեն ազգասիրութիւնը աւելնէն ազդեցիկ տեղն ու պատկանն է։ Խրիմեան Հայրիկ մեր եռիտասարդ յեղափոխականներուն կը պատուիրէր, որ հայերը հայրենասէր ըլլան, ազգասէր ըլլան. «որ հայրենի հող սիրեն, մամ սիրեն, ազգ եղեր սիրեն, քրտինք չարեր հողի վրայ թափեն, չարպանդխտութեան չի դիմեն։ Քանդեցէ՛ք աւ հասարակ եկեղեցիներն, դպրոց սիրեն, լոյս սիրեն, զատաբարակութիւն սիրեն, սիրեն, Հայրենիք սիրեն... այս փիրկութիւն եւ կեանք, ժողովուհայոց»... կուսակցամոլը ճշմարիտ ազգասէր չէ, ինչպէս չարաղ կրօնամոլը հոգեսէր, աստուածաեղբայրասէր չէ. մոլեռանդութիւնը մէջ միայն անձնասիրութիւն կը տեսնայ։ Է... յաւ. կ'ըսէր Ամոլն «ճշմարիտ հայրենասէրը ո՛չ կուսակցութեան կը պատկանի «True patriotism is of no party» Խրիմեան Հայրիկ վեղարակիր մինչև մաքուր յեղափոխականն ամէն կուսակցութեանց պատրաստ էր ոչ մէկ կուսակցութեան պատկանիլը։

* * *

Ազգասէրը ազգին աւելի դրրի սիրեն ա՞վ կրցած է տեսնել ազգասէր մը։ Հայրիկի գլխաւոր ծակ էր, վասն զի իր բարեացած ուսմիկները ազգասիրուն կ'տար։ Ազգասէրը ինքզինքը կը զրկէ, ազգին ազբատները չի զրկէ։

Ազգասէրը ազգին սիրով կ'ապրի ամբողջ կեանքովը, և ազգին սիրով կը մեռնի, Հայրիկ հայրենիքէն չի զրկուելու համար կ'իմանէր, «Կ'ուզեմ, որ իմ գլխաթաղուի Վարագայ Խաչին ներքև Մահէն վերջ ալ ազգին սիրով կ'զբր հանդչիլ։ Հայրիկ մահէն վերջ ալ չէր ուզեր հեռանալ հայ ազգ հայ երկիրը և ազգասիրութիւնն կ'ըսէր. «Ի՞նչպէս մոռնամ Հայրենիքը, որոյ ջուրը և օդը զ[illegible] սնուցած են։» Վա՛յ թէ մոռցաս ազգին սէրը, ազգասիրութիւնը սատոր դարման չկայ. այսպէս [illegible] բաց Պալպոյ. «կարելի չէ ապրիլ առանց հացի, կարելի չէ ապրիլ առանց հայրենիքի»։ Ասով ըսել կ'ուզէր որ առանց հայրենասիրութեան, առանց ազգասիրութեան մարդը նշանակութիւն չունի, ան մեռած կը համարուի հայրենիքին համար։

Ամէն հայ պէտք է գիտնայ ազգասիրութիւնը, մեր նախորդներու արիւնով գնուած այն սուրբ ժառանգութիւնն է, որ արիւնոտ մեզի փոխանձեր է։ Ազգասէր այն որ կ'արտայայտէ այդ ժառանգութիւնը... ՄՈՎՊԵՍ

* Հայրիկի Ազգասիրութեան մասին մանրամասն անեկդոտներ տես «Հայկ Աճէմեանի «Հայոց Հայրիկ» ընդարձակ կենսագրութիւնը, Տպրեքեմական, Թաւրիզ 50 Գր.։

ԻՆՔՆԱԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

(Սուրէն Պանլաւունիի գրոյկին առիթով)

Տօքթ. Գարեգին Ամատեան ատենաբան է պատասխանի և քննադատութեան, որովհետև ան կենդանի մեկ մըն է և զուրկ խորհրդամտանքէ և զգացումէ։ Հայ որբերու եւ որբուհիներու նզովքին արժանացած և անոնց անէծքները առած մարդակերպ մը, որ իր ամբողջ կեանքի տեսողութեան ընթացքին զատապարտուած է տառապելու և հիւծելու։ Ան ոչ հանգիստ ունի և ոչ ալ ժպիտ իր կեանքի մնացած օրերուն համար, այլ յաւիտենական խաւար և անտեսանելի անկիւններ կը փնտռէ, զետնաբարշ ծակեր կ'որոնէ՝ զանոնք ծակելու համար։

Ի՞նչ ծանր է հայ որբուհիին անէծքը...։

Ամատեանի տեսչութեան օրով ինչ անբացատրելի գրկանքներու և դժբախտութեանց ենթարկուեցան այդ օրհնեալ հաստատութեան մէջ հանդիստ ու խաղաղ ապրող մեր որբերն ու որբուհիները։ Բարոյական ինչ մեծ կորուստ հայ ժողովուրդին համար. բարեգործական հաստատութեան մը մէջ կատարուած բարոյական այնքան ըստորնացուցիչ արարքներ, որոնք ամբողջ պաշտօնեութեան և որբերու սեփականութիւնը դարձած են օրը օրին, և իբր նշան իրենց ցասումին ու զայրոյթին, որբերը դիչեր մը քար ու քանդ ըրած են Տիկ. Ամատեանի տնկած պարտէզը։ Եւ Ամատեան իր գրքոյկին մէջ չամչնար յիշատակելու այդ պարտէզի խնդիրը, որուն հողերուն տակ այնքան անքաւելի մեղքեր թաղած էին իրենք...։

Սուրէն Պանլաւունին իր բերնով արդէն բազմիցս կը հաստատէ որբանոցի մէջ, իր օրով սիրող բարոյական խանթարման պարագան, ուսուցիչ և ուսուցչուհիներ, կ'ըսէ Պանլաւունին, սիրային կապերով իրարու հետ կապուած ըլլալով։ Իրարմէ չէին բաժնուեր տեսուչը վարիչաբեկելու համար։ Ուրիշ տեղ տեսանելի անկիւններ կը փնտռէ, զետնաբարշ ծակեր կ'որոնէ՝ զանոնք ծակելու համար։

Ամէն հայ պէտք է գիտնայ ազգասիրութիւնը, մեր նախորդներու արիւնով գնուած այն սուրբ ժառանգութիւնն է, որ արիւնոտ մեզի փոխանձեր է։ Ազգասէր այն որ կ'արտայայտէ այդ ժառանգութիւնը... ՄՈՎՊԵՍ

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ.

Անցած չարաթ, Պոլսական թերթերուն մէջ կարդացինք հետեւեալը՝ զրկուած ֆրանսայէն, որ կը գաւէշէր հայ մեծ բարերար Պօղոս Նուպար Փաշայի մահը։ Ուրիշ ազգերներէ հաստատուած չըլլալով և թէ ալ այդ մասին եգիպտական և ֆրանսական թերթերու մէջ անէ մեչատակութեան չի հանդիպելով, մենք առայժմ ասիթ։ իսկ չի հաստատացինք տրուած լուրին ստոյգութեան։

Բայց կարդ մը միտիս խմբագիրներ և հայրենակիցներ անմիջապէս իրենց թերթերուն մէջ, սև շրջանակներու մէջ ատնուած հաղորդեցին Պօղոս Նուպար փաշայի մահուան լուրը և ցաւակցական հասարակիներ զրկեցին Փարիզ։ Նոյն իսկ Սիւրիոյ կարդ մը շրջաններուն մէջ, բացի ցաւակցական հեռագիրներ, եկեղեցիի մէջ կատարուած է հոգեհանդստեան արարողութիւններ։

Թրքական թերթերը սակայն, ուրախութենէ գլխնուցած, սկսան նախատական տողեր գրել Պօղոս Նուպարի հասցէին և ատելի անուն մահը։ «Ազգամ» թերթը կը գրէ թէ՝ «թերթը այս կատարի թշնամին մեռաւ Փարիզի մէջ, ուր տարիներէ իվեր քարոզութիւն կը կատարէր, Մեծ Հայաստանի ցնորքէն տարուած»։

«Ճիւմհուրիէթ» կըսէ թէ «Պօղոս Նուպար նախապէն էր Սէվրի դաշնագիրը ստորագրող հայ պատուիրակութեան։ Իր հարստութիւնը յատկացուցած էր թրքութեան դէմ թշնամութիւն ընելու։

«Միլլիէթ» կը գրէ.— «Պօղոսի անունը մեր մէջ համբաւ հանեց դիտ-

որ ամբարած էին Բարեգործականի հարուստ գանձէն։ Անոնք փախան անդարձ կերպով և իրենց հետ տարին նաեւ հաղարաւոր ոսկիներէն զատ 12 մնոուկ ձեռագործներ։

Ամատեանի բոլոր «հակառակորդ»ներէն զատ, Պէյրութի ծաւոմ ազգայինները տեղեակ են ասոր կատարած տխուր գերին և բոլորն ալ գոհանքով կը յիշեն անոր և իր հանգուցեալ տիկնոջ անունները։

Եւ այս մարդուկը դեռ չամչնար յայտարարելու թէ՝ «իրարայաջորդ տեսուչներէն էն օգտակարը եղած է ինք»։ և իր գրքոյկի վերջաւորութեան ալ կ'աչխատի չափազանց տխուր և ողբերգական ներկայացնել սրբանոցի ներկայ վիճակը։ որու մասին մենք կը գրենք յառաջիկայիս։ Այէն պարապայի տակ սակայն, որբանոցի այսօրուան լաւ կամ վատ մատակարարութիւնն ու վարչութիւնը չեն արդարացներ Ամատեանը։

Սուրէն Պարսամեանի գրքոյկը, ամենամեծար ամբաստանութիւնն է իր անձին դէմ և իր գաղտագրութեան վճիռը՝ ստորագրուած իր կողմէ։ (Վերջ)

ԱՄԱՏԵԱՆԻ ԹՈՒԹ

Անցած կիրակի օր, Ս. Նշան եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ պսակի արարողութիւնը Պ. Ժան Պիլզիկեանի և Օր. Թագուհի Սարրաֆեանցի։ Պսակի արարողութեան ներկայ գտնուեցաւ, բացի հանդէսայ հայրերէն, Գեր. Կարօեան արքեպս։ Ներկայ էր նարսնեւորներու մեծ բազմութիւն մը, որոնց մէջ կը նշմարուէին բազմաթիւ տեղացի բնանիներ։

Մեր շնորհաւորութիւններ։

ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼԳԱԾ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԲՐՕԲԱԿԱՆՏԻՆ ՄԱՄԵՆԳԼԽՔ

Անցած շաբաթուան ընթացքին ընդհ. Ապահովութիւնը ձեռք անցուց վերջերս Պարեսթինէն Պէյրութ եկող համայնավար մը, որ կեղծ անուն մը կը կրէր։ Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէնութեան մօս առաջնորդելով յեր ինքնութեան յայտնի եղաւ որ ան բնիկ Մարոքցի է։ եւ կը կոչուի Մոհամէտ էլ Համամի, 32 տարեկան եւ ինքնո բեռն թուղթ չունի, միայնդեռ ան Ալի Մոդրապի կեղծ անունով կը ճանչցնէր ինքզինքը։

Այս համայնավար գործիչը որ ինքզինքը վաճառական կարծել կուտար, 1914ին Ֆրանսայի մէջ իբրեւ համայնավար ձերբակալուած եւ 24 ժամ ալ բանտարկուած է։ 6 ամիս Ֆրանսա մնալէ վերջ, ան իբրեւ Ֆրանսայի համայնավարներու պատուիրակ զրկուած էր Ռուսիա եւ բացատրած «Արեւելեան ժողովուրդներու համայնավար բրօպականտիստ»ի տիզոնոր։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԿԸ ՍՊԱՆԷ ԻՐ ՄԵԾ ՄԱՏԸՐ

Սամիա անուն ծեր կին մը, Պատրիարքի փաշայի աղջիկը, մինչեւ առջի օր կը բնակէր Օգազ էլ պլար թաղին մէջ։ Իր դրացիներն ու բարեկամները կ'ըսին թէ ան շատ մեծ հարստութեան մը տէր է եւ ունի բանկագին գոհարեղէններ։ Ան ունէր քանի մը զաւակներ, որոնք շատ հաղուագիւտօրէն զինք կ'այցելէին, իսկ իր թոռը Մուխբար Իպրահիմ էլ Թուրֆ, 23 տարեկան, յանախ զինք կ'այցելէր եւ շատուցակ դրամ կը պահանջէր իրմէ։

Մուխբար էլ Թուրֆ երկար բացակայութենէ մը վերջ, անցած շաբաթ կուգայ իր մեծ մօր քով եւ դրամ կը պահանջէ։ Հակառակ իր բոլոր խնդրանքներուն եւ պաղատանքներուն, մեծ մայրը կը մերժէ սանթիմ մը տալ, որուն վրայ Մուխբար կ'որոշէ սպաննել զայն եւ բոլոր դրամները առնել։

Կիրակի գիշեր. Մուխբար կը մտնէ Սամիայի սենեակը եւ դանակի քանի մը հարուածներով զայն կը վիրաւորէ։ Ծերունին եւ ինքզինքը կը սկսի կոգոզուլ։ բայց հազիւ կրնայ քանի մը ապարանջաններ առնել եւ հեռանալ։

Հետեւեալ առտուն դրացուհին Սամիայի տունը կը դարնէ, բայց ներսէն ոչ մէկ պատասխան կրնայ ստանալ, որուն վրայ դժուարութեամբ կը բանայ դուռը եւ ներս կը մտնէ. Սամիան արիւնլուայ վիճակի մէջ գետին փռուած է, իսկոյն կը սկսի պոռալ։ Ոստիկաններ կը հասնին եւ յետ քննութեան յայտնի կ'ըլլայ որ իր թոռը՝ Մուխբար էլ Թուրֆն է սպանիչը։ Շուտով կը ձերբակալուի Մուխբար եւ կը խոստովանի ամէն բան։

ՆԱԽԱԲԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վարչապետ Պ. Էմիլ Իսաէ գրաւոր կերպով կը հաղորդէ երեսփոխանական ժողովի նախագահին թէ՝ Նախարարաց խորհուրդը պատրաստ է ժողովին ներկայացնելու իր յայտարարութիւնը և փատաթուղթեան քննէ պահանջելու։ Ժողովը պիտի գումարուի յառաջիկայ ուրբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ՏԱԿ

19 ամեայ պզտիկ աղջիկ մը, Սարինա Պէրէչեանի աղջիկը, Գարանթին թաղին մէջ կոխկրտուած է։ Մանուկ Թէրսխեան անուն վարիչին վարած ինքնաշարժէն և յան կարծուիլն տեսած։ Վարիչը ձերբակալուած է։

ԹԷՑ ՍԷՅԼԱՆ

ԹԱՆԿԱՆԱ

Ամենարնտիր թէյ

Հոստաւէս թէյ

Նամայողական թէյ

Աժան թէյ

Փնտռեցէք ամէն կողմ կապարեայ բաթէթներու մէջ։

Գործակալներ կ'ուզուի՝ Սիւրիոյ Լիբանանի եւ Իրաքի համար։

Դիմել՝ Յ. ՓՕՓՍՈՒԳԵԱՆԻ

Բ. Բ. 427 Պէյրութ

ԺԱՄԱՆԱԿ

Երէկ, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Ֆրանսայէն վերադարձաւ արեւելեան բանակի ընդհանուր հրամանատարը։ Զինուորական նուագախումբին ու պոմ. ուժեր պիտաւորելոյն զօրավարը նուագասոյցին վրայ։ Բազմաթիւ պիտաւորական և զրաքաջին բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ, քարոզի եկած էին պիտաւորութեան համար։ Զօրավարը ողջունելէ վերջ ֆրանսական պրոյտ, պատուանշան տուաւ ապրակի մը, որմէ վերջ ինքնաշարժ նստաւ և Մեծ Սէրայ գնաց։

ԲՐԻՏԻ ՖՕՆՍԷԷի ՇԱՀՈՂ ԹԻՒԵՐԸ

1886ի թիրաժէն թիւ. 386318, 1903էն 745136 թիւ և 1911էն թիւ. 289999 կը շահին 50000ական ֆրանք, իսկ 1911էն թիւ. 144866 կը շահի 5000 ֆրանք։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

Տաժանակոս.—Պ. Աբիսակէսեան, հաճեցէք այս շաբաթուան ընթացքին մեր գործակալին վճարել ձեր հին և նոր պարտքերը։ Հակառակ ձեր խոստումին դարդ չէք վճարած։

Տաժանակոս.—Տ. Սարգիս Պետրոսեան, ձեր պարտքը զրկեցէք։

ՍԱՏԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻՒ

19 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1929

Եգիպտական ոսկի ս դ.	632
Սթերլին	617
Տօլար	126,50
Օսմ. ճնչ. ոսկի	550
Ֆրանս. » »	478
անգլ. » »	613
Թղթական բդդր	60
» Պ. Օ.	145
» արծաթ մանր	43
Սուրիական ոսկեդրամ	18 18
1886 Թր. Ֆօնս ս. դրմ.	19.50
» 1908 »	14.25
» 1911 »	13 75

Սեֆերեան եղբարք. Թէլէֆօն 20—25

ԱԶԴ

Թրքախօս չատ բարձր ընտանիքի մը համար, կ'ուզուին.

1.— Վարժ խոհարարուհի մը, 30—40 տարեկան.

2.— Լուացք, արդուկ և տան մաքրութեան համար սպասուհի մը՝ 30—40 տարեկան. չատ գոհացուցիչ վարձք. լաւ և վստահելի յանձնարարականներ անհրաժեշտ են.

Փափաքողները կրնան գրաւոր կերպով դիմել «Ազդակ»ի խմբագրութեան։

ԿԱԹՕ, ԿԱԹՕ, ԿԱԹՕ,

ԱՆՈՒՇ ԵՒ ՀՈՏԱՒԷՏ ԿԱԹՕ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱԹՕ

Աժան Կաթօ

ԿԱԹՕ

ՊԱՊ ԻՏՐԻՍ ԳՅԱԲՈՒՍԻՆՆԵՐՈՒՆ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ԿԻՑ

ԲԱԹԻՍՄԸՐԻ «ԷՔԻՏՕՐ»

ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ԿՆՈՒՆՔ, ՆՇԱՆՈՒՔ, ԵՐԵԿՈՅՔ ԵՒ ՑԵՐԵԿՈՅԻՆ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐ, ԵԹԷ ԿՈՒԶԷՔ ՁԵՐ ՀԻՒՐԵՐԸ ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀՅՇԱԿԱՒՈՐ ՁԵՒՈՎ ՀԻՒՐԱՍԻՐԵԼ. ՍՅՑԵԼԵՑԷՔ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ՄԻԱՅՆ ՄԵՐ ՆՈՐ ԲԱՑԱՄ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱԹԷՍԸՐԻՆ

ԶԴԱԿԻ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԻՐԶԱՅԻ ՏԵՍԻԼԸ

ԴՐԱՆՈՓ.— «Միրզայի Տեսիլը» զրական ու իմաստասիրական գեղեցիկ մեկ արտադրութիւնն է արաբական հանճարեղ մտքի մը, ուր հերկայացուած գունագեղ գիմասալից պատկերներու միջոցաւ արաբ հեղինակը պիտի կը ցոլացնէ Արեւելքի ըմբռնումները՝ կեանքի յաւիտենականութեան մասին։

Անգլիացի հեղինակ մը, իր եգիպտոս այցելութեան ընթացքին ձեռք անցուցած արեւելեան շարք մը անտիպ գրութիւններու մէջեն, ընտրելի բարգմանած ու հրատարակած է սոյն կտորը։ Զայն հայացնելու ատեն մասնաւոր հոգ տարինք բան մը չի կորսնցնել իր հարազատութենէն։

Ծ. Թ.

Լուսնային ամսու հինգերորդ օրը, զոր նախապատրաստ սովորութեանը համեմատ միշտ սուրբ կը պահեն, լուացուելէ ու սանտրուելէն պաշտամունքներս աւարտելէ յետոյ, բարձրացայ Պատոտի բարձրաւանդակը, որպէսզի օրուան մնացեալ մասը աղօթելով ու սուրբ խորհուրդներով անցնեմ։

Երբ ինքզինքս լեռնագագաթներուն ջինջ օդի զրկանքին յանձնած կը հանդչէի, լսեցի մարդկային ձայնի ունայնութեան մասին խօսք հայեցողութիւնները ու փոփոխակի մտածումներ։ Ցանելէ յետոյ, «Վատաղաբար, ըսի, մարդս շուք է միայն և կեանքն ալ՝ երազ մը»։

Մտային յափշտակութեան մը պահուն, աչքերս բացուցի ժամակոյ ժայռի մը գագաթը, ուր նշմարեցի հովիւի տարազով մէկը՝ երաժշտութեան փոքր գործիք մը ձեռքին։ Շրթունքներուն մօտեցուց զայն ու սկսաւ նուագել։ Ցոյժ անուշ էր անոր ձայնը ու երաժշտութեան ա՛յնպիսի պէսպիսութիւններ ձեւացուց որոնք անպատմելիօրէն քաղցրանդիչն ու բոլորովին տարբեր էին մինչև ցարդ լսածներէս։ Ասոնք յիշեցուցին ինձի երկնային ա՛յն եղանակները՝ որոնք կը նուագուին բարի մարդոց հոգիներուն դրախտ ժամանած միջոցին, թօթափելու համար իրենց հոգեւարքի տագնապները ապրեցութիւնը և յարմարցնելու զանոնք՝ այն երջանիկ վայրի երանութիւններուն։ Սիրտս կը հալէր թագուն, անպատում յափշտակութեանց մէջ։

*Շատ անգամներ լսած էի թէ՝ գիւղացի մը յանախակնդէր և թէ՝ չատեր, որոնք մօտէն կ'անցնէին, երջանկալից վայրկեաններ ապրած էին երաժշտութեան եղեկներուն տակ, բայց, երբե՛ք չէի լսած թէ՝ նուագածուն տեսանելի բրած ըլլար զինք։ Իր նուագած հմայիչ եղանակներով ան սթափեցուց զիս իմ մտածումներէս, վայելեր ան սթափեցուց զիս իմ մտածումներէս, վայելեր համար իր խօսակցութեան հաճոյքը, ապրելու համար իր խօսակցութեան հաճոյքը, ապրելու համար իր խօսակցութեան հաճոյքը։ Ասոր վրայ գլխովը նշան մը չած կը գիտէի զինք

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՀԻՆՏԷՆՊՈՒՐԳ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐԸ

Պիրլին.— Նախագահ Հինտէնպուրկ ընդունեց գերման մարզիկներու խումբը որ վերադարձած է իր յաղթական ճամբորդութենէն դէպի Ճափոն և Մանչուրիա։ Նախագահը յանուն Գերմանիոյ, շնորհակալութիւն յայտնեց խումբին, Ճապոնի մէջ անոր ձեռք բերած յաջողութեան համար։ Անոնց ըսաւ թէ պէտք է յարատևել բոլոր մարզանքներուն մէջ, որովհետև Գերմանիա այլևս չունենալով զինուորական պարտաւորիչ ծառայութիւն, երիտասարդութիւնը պէտք չէ որ կալանայ. մարզանքը պէտք է շարունակել միշտ։

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԴԷՄ ԴԺԳՈՀՈՒԹԻՒՆ

Լոնտոն։— Աշխատաւորական թերթերը կը գրեն թէ զօրաւոր ճնշումներ կը գործադրուին վարչապետին վրայ, պաշտօնէ հրաժարելու համար աշխատանքի նախարար Օր. Մարկարէթ Պոնաֆիլտը, որ ամբաստանուած է իր դիւանակալական և իշխողի ձևերովը, ինչ որ հակասութիւն մը կը կազմէ աշխատաւորականներու իտէալին հետ։

ԼՕՐԴ ԱԼԷՄՊԻ ԵՒ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

Լոնտոն։— Լորտերու ժողովին մէջ ճառ մը խօսելով Բրիտանական զօրքերու գեղջման մասին, Լորդ Ալէմպի ըսաւ թէ ինծի պէս դիտողի մը համար, Պաղեստինի վերջին դէպքերը ցոյց կուտան վտանգը այն ամէն յաւասեսութեան, որ կը ձգտի պակսեցնել նախազգուշութիւնները։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Երուսաղէմ.— Պ. Լուք. որ անցեալ Օգոստոսին Երուսաղէմի մէջ Բարձր Գօսիսէրի փոխանորդութիւնը կը վարէր, լուսաբանութիւններ տուաւ վերջին խռովութեանց ծագման շուրջ։ Քննիչ Յանձնաժողովին առջև յայտարարեց թէ արտօնութիւն տուած էր որ թափօր մը երթայ Լացի Պատին. Օգոստոս 15ին, բայց չէր թոյլատրած որ դրօշներով երթալին զինուորական ձևով։

Ինք վարանած է հրաման տալու ոստիկանութեան, որ ամէն գնով ցրուէ ցուցարարները, տրուած ըլլալով որ ամէն կողմէ բազմութիւ իսլամներ եկած էին Երուսաղէմ և թէ արիւնահեղութիւն մը կրնար խռովել երկրի անդորրութիւնը։

Պ. Լուք տեղեկացաւ թէ կացութիւնը բարելաւելու վրայ էր Օգոստոս 23ին, բայց կէս ժամ ետք նշմարեց որ զայրացած ամբոխ մը Դամասկոսի դռնէն կուգար։ Յետոյ կացութիւնը արագօրէն ծանրացաւ և ինք Մալիայէն և Եգիպտոսէն օգնութիւն խնդրեց։

ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑԸ ԵՒ ԼԱՀԷՅԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Բարիզ.— Մ. Թարտիօ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պատէն Պատէնի բանակցութեան սնց մէջ հատուցումներու միջազգային պանքայի պատուիրակ Մ. Ֆէնէլի հետ։ Վարչապետը ապա ընդունեց գերման դեսպանին այցելութիւնը և խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ Եունկի ծրագրին շուրջ։

Պերլին.— Մ. Սիւրթիուս գերմանական առաջին պատուիրակ պիտի ըլլայ Լահէյի խորհրդաժողովին մէջ։

ԱՆԴՐ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Ամման.— Անդր Յորդանանի ցեղերուն վրայ հսկելու համար պաշտօն ունեցող վերահսկիչ յանձնաժողովը Բէրէքի մէջ գումարում մը ունենալով կրցաւ Սէրէքի և Պիրապէյի ցեղերուն միջև տեղի ունեցած անհամաձայնութիւնները կարգադրել։ Բազմաթիւ Պիսապէցի շէյխեր Բէրէք եկած էին այս առթիւ. որոնց փոխ այցելութիւն պիտի տան Բէրէքի շէյխերը 1930 Ապրիլին։

ԻՐԱՔԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոն.— «Թայմս»ի Պաղտատի թղթակիցը կը նկարագրէ Ապտ էլ Մոհսին էլ Սաատուն պէյի հանդիսաւոր թաղումը։ 10,000 հոգի ներկայ էին վարչապետին յուղարկաւորութեան։ Հաստատուած է որ ինչեալը անձնասպան եղած է հրազէնով մը։ Իր սնահետացումը մեծ տպաւորութիւն ըրաւ, և կը վախցուի թէ ազգէ անգլօ իրաք յարաբերութեանց վրայ Յիշեալը կը պատկանէր Իրաքի կարևոր ընտանիքներէն միոյն։

«Թայմս» կը հրատարակէ վարչապետին իր տղուն ուղղած հետևեալ նամակը։ «Սիրելի զաւակս, ներէ իմ ոճրական արարքիս, զոր գործեցի ինծի դէմ։ Կեանքի մէջ զաւալ ոչ ուրախութիւն, ոչ գոհունակութիւն, ոչ փառք և ոչ ալ պատիւ։ Ազգը յոյսերը դրած էր վրաս, բայց Անգլիա չընդունիր մեր պահանջները։ Իրաք անկախութիւն կը պահանջէ, բայց դեռ տկար է և հասած չէ անկախ ըլլալու անտիճանին։ Եւ յետոյ անոնք իմ ինծի դաւաճան և անգլիացիներուն ծախուած մը կոչեցին։

«Բայց վստահ եղէք որ ես մինչև հաւատարիմ մնացի հայրենիքիս, և համբերութեամբ տոկացի ինծի եղած նախատինքներուն։ Բայց տոկացի միայն ի սէր հայրենիքիս, ուր ապրեցան նախնիքս եռջանկութեան և փառքի մէջ։ Սիրէ՛ եղբայրներդ որ այլևս ողբ են։ Յարգէ մայրդ, հաւատարիմ եղիր հայրենիքիդ և թագաւորին։ Ներէ՛ ինձ զաւակս»։

Ապտէլ Մոհսսնի անդրանիկ զաւակը, որուն ուղղուած է այս թուղթը ներկայիս Պրիլինկէմի հիւանդանոցը կ'ուսանի.

ՀԻՃԱԶԻ ՆԵՐՔԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Քօվէյթ.— Քօվէյթի Հիճազեան Ներկայացուցիչը լուր առաւ թէ Իպն Սէուտ մեծ բանակով մը Հասսա հասած է։ Ընդհանուր զօրաշարժ հրամանագրուած է։ Զօրքերը կը կեդրոնացուին Քօվէյթի սահմանին մօտերը։ Քօվէյթի մէջ մտահոգութիւն կը տիրէ՝ երկու ոսոխներու ընթացքին պատճառաւ։

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ապտիլ Նուր Հէպօ եւ Խորէն Թրիէն

ՐԻԻ ՍԼԷՆՊԻ, ՄՈՒՍԱՔԻ ՓՈՂՈՑԻՆ ՎԱՐԻ ԱՆԿԻՒՆԻ ԴԻՄԱՑ

10 Յառուցան փորձառութեան շնորհիւ կրցած եմք Պարսկասցանէն մէկիկ մէկիկ հաւաքել ամենաընտիր եւ յարգի գորգերը Արեւելեան եւ Ամերիկեան նաճակներով։

ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻՕՒԷՆ ԱԺԱՆ

ԱՅՑԵԼՈՂԸ, ԱՆՊԱՅՄԱՆ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՅ

Ուրեմն անգամ մը այցելեցէք եւ տեղեկացէք մեր պայմաններու։ Այն յանախորդը որ մեր ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԷՆ գնած գորգը չի սիրէ եւ ուզէ վերադարձնել, մինչեւ մէկ ամիս, ճարիւրին 10ը գեղջով եւ կընդունիմ։ իսկ մինչեւ 3 ամիս մեր ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԷՆ գնուած գորգ մը կը փոխեմք ուրիշ գորգի մը հետ։

ՍԻՐԻԱՀԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ

Լոյս տեսած է և կը ծախուի Պ. ԴԱՆԶԱՐ ՉԱՐԲԴԻ «Սուրիա և դրացի երկիրներ» նոր Աշխարհագրութիւնը, իր տեսակին մէջ միակ և լուսազարդ ԴԱՄԱԳԻՐՔԸ բոլոր գպրոցներու համար, հաստատուած Պէյրութի ուսումնական Խորհուրդէն և գնահատուած Սիւրիահայ Մամուլէն։

Սահմանուած համար դիմել Հրատարակչին Ուղղութեան գրատունը՝ Պէյրութ, Պողարեան գրատուն՝ Հալէպ և

ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ–ՍԻՒՏ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒՍՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Անդրադարձնենք հսկայ եւ հանգստաւէտ շոգենաւները ճամբորդ կ'ընդունին շատ նպաստաւոր պայմաններով Պրազիլիոյ, Մոնթէվիտէօի և Պուէնոս Այրէսի համար։

Ճամբորդներուն կը տրուի բոլոր ապահովութիւնները, և անոնք որ կը մեկնին կառանցիով, կը վերստանան ամբողջութեամբ վճարած գումարնին վերադառնալու պայմանին։

Ճամբորդ կ'ընդունինք նաեւ Գուպայի, Մեքսիկայի, եւ Կեդրոնական Ամերիկայի բոլոր նաւահանգիստներուն համար։

Ամենահանգիստ ու ապահով կերպով, լաւ եւ ժամուր սնունդով եթէ կ'ուզէք ճամբորդել, մի միայն ճամբորդեցէք Գերմանական Ընկերութեան շոգենաւերով։

աւելի՝ մանրամասնութեան համար դիմել արեւելքի ընդհանուր գործակալ.

ՃՕՐՃ ՏԷՏԷՕՂԼՈՒԻ

Պէյրութ Ֆօշ փողոց

Հեռագրական հասցէ COLUMBUS Beyrouth

Փոստարկղ թիւ 806 Թէլէֆօն — 8-45

Մեր հայկական բաժնի գործակալն է՝ Տիար ԵՐՈՒԱՆԴ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ, որուն կրնաք դիմել մեր գրասենեակներուն մէջ, ի Ֆօշ փողոց, կամ վրանաքաղաք, Պ Ստեփան Խրլաքեանի գրասենեակը, ուր ի դիւրութիւն յարգելի յանախորդաց մեր ընկերութեան պատասխանատու բժիշկը ձրի պիտի զարմանէ ամէն հիւանդութիւններ։

THE ROYAL MAIL LINE

ՐՕԵԼ ՄԷՅԼ ԼԱՅՆ

Իսթրն Մէտիթէրրանիրն Էքսբրէս Լայն

Կանոնաւոր երթեւեկ Պէյրութ—Բիրէ—Մարսէյլ, Ամերիկեան նորանաստաց ընկերութեան «Իսթրրն» Մէտիթէրրանիրն Էքսբրէս Լայնի շոգեկառքերով եւ մաքուր նաւերով.—

Պէյրութէն Մարսէյլ միայն 6 օրէն։ Ա. Բ. Գ. կարգի ամենանանգստաւէտ զապիճներով օժտուած ըլլալով, ա յս նաւերով ճամբորդող բոլոր ճամբորդներու ճանգիստը ապահովուած է։

Այն նաւերով ինչպէս Մարսէյլի, նոյնպէս Մարսէյլի վրայով Շէրպուրկէն մեկնող Սէխարհանուչակ *Ռոյըլ Մէյլ Լայնի* հսկայ եւ ճամգստաւէտ նաւերուն ճամբորդներ կ'ընդունիմք, Հարաւային Ամերիկայի բոլոր նաւահանգիստներուն համար — Բէրնամպուքոյի, Պանիայի, Ռիո տը Եանէյրոյի, Սանթոսի, Մոնթէվիտէոյի եւ Պուէնոս Այրէսի համար։

Ճամբորդներ կ'ընդունիմք նաեւ Նիւ Եորքի, Գուպայի, Մեքսիկոյի, Վենեզուէլայի, Հայիթիի, Կուաթեմալայի եւ Եկդրոնական Ամերիկայի բոլոր նաւահանգիստներուն համար։

Քէմբերու մէջ, մեր հայկական բաժնի գործակալն է Պրն. Գրիգոր Նուրիսանեան որուն գրասենեակին մէջ տեղի կ'ունենան ամէն առաւօտ ժամը 6—8ը աչքի ձրի զարմանումներ, գլուխներու բժիշկին՝ Տօքթ. Միք. Քէչիշեանի կողմէ։

Աւելի տեղեկութեանց եւ մանրամասնութեանց համար նամակ գրեցէք դիմել՝

Ավընիւ Ֆօշ, Պէյրութ Փոստարկղ 895 Թէլէֆօն 9,06

Ռոյըլ Մէյլ Լայնի և Իսթրրն Մէտիթէրրանիրն Էքսբրէս Լայնի Սիւրիոյ և Լիբանանի Ընդհանուր Ներկայացուցիչին Ա. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

ՏՕՔԹ. Ե. ՃԻՏԷՃԵԱՆ

Ներքին բժիշկ Ամերիկեան հիւանդանոցներու
վիրաբուժական բաժնի
Դասաւանդ Ամերիկեան համալսարանի վիրաբուժական դասընթացքի։
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ, իր Մրնէթ էլ Հիւսնի դարմանատան մէջ, թ. 82
կիրակի օրեր, առանց խտրութեան ամէն ազգի աղքատներուն համար ձրի։

ՏՕՔԹ. Ա. ՊԷՉՃԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ—ՎԻՐԱԲՈՅԺ
ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
Նախկին բժիշկ Պոլսոյ Ամեր. հիւանդանոցի և Պոլսոյ Կարմիր Խաչի
Հասցէ.— Ճան Պրլաք, Ֆրանսական Զինուորական հիւանդանոցի հիմս դիմաց, Թիւ 47
Ընդունելութեան ժամերը՝
7—9 կ. Ա. 2—6 կ. Ե.
ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐ ՎԿԱՅՈՒՄՆ ԱՂՔԱՏՆԵՐՈՒՆ ՁՐԻ

ԵՂԻԱ ԻԾԻԿԱՆԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ — ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ
Պապ — Ֆտրիս

Անգլիական եւ Ֆրանսական ամենաընտիր կերպասներու պատրաստ մթերք, եւ ամենավերջին մօտայի համաձայն կատարելագործուած արուեստ։
Համոզուելու համար անգամ մը փորձեցէք եւ անտարակոյս գոհ պիտի մնաք

ՆՈՐ ԿՕՇԿԱԿԱՐԱՏՈՒՆ

ՍՈՒՔ ՃԷՄԻԼ

Պանդոկ Բօեալի եռեւի դրան դիմաց թիւ 56

ԽԱՉԻԿ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Կը պատրաստէ ամէն սեռի եւ տեսակի ամենավերջին նորաձեւութեան համաձայն կօշիկներ։ Պատրաստ ունինք Ամերիկեան եւ Եւրոպական յաւազոյն կաշիներու տեսակներ։
Գիները չափաւոր եւ գործը մաքուր։
Անգամ մը միայն փորձեցէք, ապահովելու համար Ձեր ընտանիքի սեփական կօշիկարը։

Դեղարան Խաղաղութեան

Pharmacie de la Paix

(Avenue Weygand)
ՅՈՎՍԷՓ ԱԼՀԱԾՏՕԵԱՆ

Մեր նշանաբանն է մաքրութիւն, արագութիւն եւ խղճմտութիւն. հոն կը գտնէք պատրաստի ամէն կարգի դեղեր, Ֆօթօկրաֆի, փարֆիւմերիի եւ ակնոցի հոխ մթերք։ Զափաւոր գին։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԵՐԱՄԵԱՆ իր աշխատանոցը հին Մաարաթէն փոխադրած է Բ. Գօմիսէրութեան դիմաց, թրամվայի գծին վրայ, թիւ 78 տան երկրորդ յարկը։

Եւրոպական եւ հայկական ձեռագործի կատարելագործուած աշխատանք, որ գոհացում կուտայ ամենանուրբ նաճակներու։
Ամենավերջին նորաձեւութիւն,
Մաքուր կար,
Խղճամիտ գիներ,
Դիմեցէք եւ գոհ պիտի մնաք։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԵՑԷՔ

ԱԶԴԱԿԻ